

D. Esum kanal og Væltningen

Her ses resterne af den (nu udtørrede) kanal, som i begyndelsen af 1800-tallet blev gravet fra Esum Sø til Dronningmølle ved Kattegat for at lette transporten af brænde fra Gribskov til hovedstaden.

Informationsskilte ved kanalen fortæller nærmere om dette usædvanlige anlæg, som i dag er fredet.

Det var i Snevret Skov, man omlastede brændet fra den øvre til den nedre kanal. Omladningen fandt sted ad en slidske, Væltningen, som brændet kuredes ned ad. Stedet ses endnu, som et ca. 4 m dybt krater, i hvis bund den nedre kanal starter sin færd mod Dronningmølle.

Inden man når Væltningen passeres Storedam og Vendedam. Sidstnævnte blev sandsynligvis brugt, når de tomte pramme skulle drejes rundt før turen tilbage til søen. Ligeledes passeres resterne af Stampemøllen, hvor et vandhjul udnyttede kraften i kanalens vand i en krudtmølle, anlagt under krigen mod England 1807-14. Senere blev møllen omdannet til valkeri til sammenfiltning (valkning) af militærklæde. Også sliberi har der været, og en stor smuk slibesten ligger stadig på stedet.

E. Frøplantage

Langs vejen ses en stor, yngre bevoksning af rødgran, plantet i 1983. Træerne er podninger, som stammer fra mange udvalgte, særligt smukke rødgraner fra overalt i landet. Plantningen skal med tiden anvendes som frøplantage til produktion af granfrø af særlig god kvalitet.

F. Esum Kanal, træksti

Turen langs kanalen ned til Esum Sø går ad den gamle træksti, der blev brugt af de heste, som trak brændepammerne op ad kanalen. Omridset af den gamle kanal ses tydeligt i terrænet. Karakteristisk for bevoksningen langs kanalen er de mange benvedbuske, som kendes på deres særprægede lyserøde og orange

frugter og bladenes kraftige høstfarver. Buskens hårde, hvide ved har været anvendt til drejerarbejde, deraf navnet. Barken indeholder gutta-perka. Det er et stof, der står naturgummi nær. Vil man høre nattergalen i forsommeren, er kanalstien et sikkert sted.

Ved kanalens udløb i søen ligger den tidligere pramførerbolig Sølyst, som nu er i privat eje.

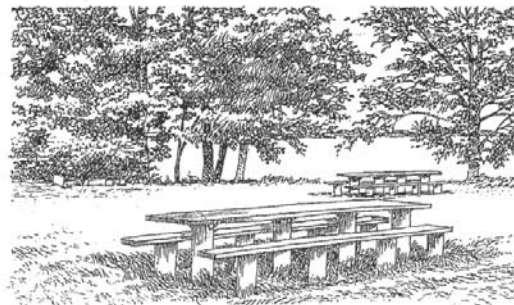
G. Esum Å ved Fiskebro

Ved sluseværket reguleres vandstanden i Esum Sø. Åens forløb på strækningen herfra og til Esum Mølle er ikke oprindelig, men blev gravet i begyndelsen af 1600-tallet på foranledning af Christian IV, som sandsynligvis derved ønskede at forhøje faldhøjden ved Esum Mølle.

H. Vangene

Stednavnene Blå Port og Sand Port antyder, at vi nu er i de tidligere stutriverange. Helt fra Chr. IV's tid blev Esum Klosters ladegård benyttet til opstaldning af heste fra det kongelige stutteri. Om sommeren græssede hestene i de såkaldte stutriverange i Gribskov. Vangene var indhegnede græsningsområder med få spredte træer, som lå langs bredden af Esum Sø. I begyndelsen af forrige århundrede blev stutriveriet langsomt afviklet, og vangene blev indtaget til regulær skovdrift. Gennem nogle af vangene løber "Danmarks smukkeste skovvej" Søvej. Disse vanges navne bruges endnu som stednavne og er fra nord til syd: Krogdalsvangen, Munkevangen, Tumlingevangen, Fendrikvangen, (og udenfor kortet) Gravervangen og Pibervangen.

Hver vang var omgivet af stengærder med risgærder ovenpå, og vejene blev afspærret med porte, hvis navne altså endnu benyttes. I hver vang græssede heste af en bestemt farve, blåskimlede i Piber- og Gravervang, sort- eller kastaniebrune i Fendrik- og Tumlingevangen og kulsorte i Munke- og Krogdalsvangen. Til at passe på hestene var i hver vang ansat en vangemand. De 4 kønne skovløberhuse, som i dag ligger langs Esum sø, er opført, hvor vangemændenes huse forhen lå.

I. Midtlinien og vangegærder

Her passeres grænsen mellem Munkevang og Tumlingevangen. Det gamle stengærde ses tydeligst på vestsiden af vejen. Medens Søvejen følger terrænets og kystens kurver, løber Midtlinien som trukket efter en lineal. Sandsynligvis er den anlagt som jagtvej efter Kongens ordre. I matriklen fra 1681 kaldes den Kongevejen og var antagelig nyanlagt da.

J. Pengestenen

Ca. midtvejs slår den afmærkede vandretur et sving ind om den store "pengesten". Det siges, at det var her skovarbejderne i sin tid mødte op og modtog deres løn af en kollega, der havde hentet pengene for sine kammerater. På et kort fra 1793 hed området pengesletten. I 1908 blev der gravet efter en formodet skjult skat under stenen.

Velkommen til Gribskov, Esum Sø

Gribskov med Esum Sø er dele af det tidligere krongods. Området er statsejet og administreres af Skov- og Naturstyrelsen, Nordsjælland. Gribskov er med sine 5.500 ha den næststørste af vore gamle skove. Esum Sø er med sine i alt 1.736 ha Danmarks næststørste sø.

Det er enestående at have et så storladent naturområde i det tætbebyggede Nordsjælland og tæt på hovedstadsområdet, og som kan nås via gode offentlige og private transportmuligheder. Storheden og de afvekslende forhold giver endvidere mange og varierede oplevelsesmuligheder som f.eks. en familietur til nogle af de gamle kulturminde eller en stille vandretur i skovens dyb.

Denne folder. Folderen omhandler den nordøstlige del af Gribskov. De tre øvrige foldere om Gribskov (nr. 05, 48 og 79) dækker sammen med denne folder hele skoven. Folderen fortæller om friluftsmæssige tilbud, specielt om områdets rige kultur- og naturværdier.

Vandretur. På kortet er med gult afmærket en vandretur på op til ca. 13,5 km. med udgangspunkt fra parkeringspladsen ved Helsingør – Frederiksværksvejen (Landevej 205). Ved hjælp af kortet og vejstenene i skoven kan man tilrettelægge sin egen rute til en eller flere af de beskrevne lokaliteter.

Grillpladser og primitiv overnatningsplads. Flere steder langs søbredden er indrettet grillpladser med borde og bænke til fri afbenyttelse. Pladserne er markeret på kortet og kan ikke reserveres. I Snevret skov findes en afmærket, primitiv overnatningsplads, hvor man frit kan overnatte i telt og tænde bål.

Hunde. Hunde er velkomne, men kun i snor. I Esum Lund er der en hundeskov, hvor hunden må gå løs, når den er under kontrol.

Lystfiskeri i Esum Sø. Lystfiskere kan løse fiskekort og leje både ved Skipperhuset i Fredensborg. Der kan fanges aborre, gedder, brasen, suder, ål og skaller.

Fuglelivet på Esum Sø. Siden etableringen af en skarvkoloni i den sydligste ende af Esum Sø er skarven blevet almindeligt forekommende ved søen. De øvrige hyppigt forekommende fuglearter er vist på informationskilte ved søbredden.

Færgesejads. Efter forudgående aftale med færgemanden i Skipperhuset ved Fredensborg (tlf. 48 48 01 07) arrangeres sejlture med motorbådsfærge på søen, blandt andet til anløbsbroen ved Kongens Bøge.

Handicapegnethed. Mange strækninger er egnet til kørestolsbrug. De er markeret på kortet med lilla. Vejene er asfalterede, men følger ellers terrænet.

Offentlig transport. Busrute 305 og 306 fra Hillerød og 331 fra Helsingør kører til Esum.

Ridestier. Der findes et sammenhængende ridestinet for hele Gribskov. Ridestierne er anlagt dels som en service for rytterne og dels med det formål i visse områder at adskille skovens forskellige brugergrupper til alles fordel.

Naturvejledning. Naturvejledere tilknyttet Gribskov arrangerer ture og står til rådighed med forslag og ideer til aktiviteter. De kan kontaktes på tlf.: 48 46 56 00. Skov- og Naturstyrelsen, Nordsjælland kan kontaktes på tlf. 48 46 56 00, www.skovognatur.dk

• Gribskov, Esum Sø

»Vandreture« er en serie foldere over udvalgte naturområder. De kan fås på biblioteker og turistbureauer, samt ved indgangene til mange af områderne. Se også skovognatur.dk

Miljøministeriet Skov- og Naturstyrelsen

– forvalter statsejede skove og andre naturområder i hele landet
– tager ved driften hensyn til befolkningens friluftsliv, produktion af træ og beskyttelse af natur- og kulturværdier.

Gribskov Esum Sø

Miljøministeriet Skov- og Naturstyrelsen Vandreture nr. 69